

ירושלים דליטא: וילנה אז והיום

דבורה מן

שלוש פעמים יצאתי במסעות בעקבות העולם היהודי בוילנה, וכל פעם מעוררת וילנה התרגשות מחודשת. וילנה של הגאון מוילנה, וילנה שבה פרחת התרבות העברית, וילנה על רבניה ומשכיליה, וילנה שבשואה הצמיחה גבורים כאבא קובנר, ואנחנו מחכים בהתרגשות למפגש האינטימי עם כל המקומות ששמענו עליהם וקראנו עליהם.

אנו מסיירים בוילנה ונדהמים לראות את כל הבתים שבהם חיו ויצרו במשך מאות שנים,

עד כי היתה

אחת הקהילות היהודיות

החשובות. וילנה

נתברכה בעושר

בלומדי תורה,

בשירה, בספריות,

כספריית

סטראשון

המפורסמת. לפני

מלחמת העולם

ה-2 היו בה יותר מ-200 בתי כנסת. וילנה היתה מרכז של תנועת ה"מתנגדים" שיצאו נגד החסידות, ומצד שני גם מרכז חשוב של ההשכלה היהודית, וגם מרכז לתנועת הבונד הסוציאליסטית-יהודית. במאה ה-17 הפכה למרכז של לימוד תורה. מלומדים רבים נולדו בה או עברו אליה, ובהם: ר' יהושע השל בן יוסף,

שבתאי הכהן (הש"ך), ר' משה בן ר' יצחק

יהודה לימא, ובמאה ה-18 הרב אריה לייב

שפירא ועוד. מעל כולם עלה הגר"א, ר'

אליהו הגאון מוילנה, שלו השפעה מכרעת

על היהדות עד ימינו אנו. תלמידיו וממשיכו

הפכו את וילנה למרכז דתי ורוחני גדול,

עד שכונתה "ירושלים דליטא". ואנו יוצאים לסייר

ברחובותיה: עוברים ליד ביתו של ה"חזון איש" ברחוב

Pylimo, משם עלה ארצה. עוברים ליד בנין כחול

- הקליניקה של ד"ר בלוך, שם נולדו רבים מילדי

וילנה. והנה הבנין שבו גר ר' חיים עוזר גרודז'ינסקי-

רבה של וילנה, 1863-1940, שהיה דיין בבית הדין

של וילנה, ויהודי העיר התייחסו אליו כאל ראש

הדיינים. לא הרחק משם מראה לנו יוליק המדריך,

יהודי ליד וילנה שחי בה עד היום, את הבית שבו

על כמה
מאוצרות
היהדות הבלתי
נדלים של
העיר המעוררת
התרגשות בכל
פעם מחדש

גר ההיסטוריון שמעון דובנוב הרחובות יפים, עטורי עצים. אנו עוברים ליד ביתו של מקס ווינרייך, מייסד Yivo שהיום פועל בניו יורק. והנה משרד התרבות של ליטא שממוקם בבית שהיה שייך ליהודי מקומי - 'גביר'. והבניינים ממשיכים לספר את סיפור הקהילה התוססת: עוברים אנו ליד הגימנסיה היהודית 'תושיה',

בנין אפור, הגימנסיה

היתה פעילה עד

שנת 1940, אז סגרו

אותה הסובייטים.

מבנה הגימנסיה

מרהיב, והיום

הוא משמש את

הקהילה היהודית. בכל מקום

שאתה עובר אתה פוגש אתר

יהודי. והנה התיאטרון היהודי

'פולקתיאטר': כאן הייתה

הצגת הבכורה של 'הדיבוק' של

אנסקי, וכן שיחקו חנה רובינא

ואידה קמינסקא הגדולות.

בבתי הדפוס של ר' מנה ושל "האלמנה והאחים ראם",

לידם אנו עוברים, הדפיסו את ש"ס וילנה הנודע.

בטיולנו מגיעים אנו לפסל מעניין של אדם וילדה

קטנה וחתול בידה, הלא הוא פסלו של ד"ר צמח

שאבאד שהיה רופא ילדים מפורסם, והפך סמל גם

בעיני הליטאים. עוברים ברחוב הגאון, מגיעים לחצר

ליד ביתו של הגאון מוילנה, כאן רואים אנו את החלון

הקטן שמעבר לו הסתגר הגאון מוילנה כדי שלא

יופרע מלימודו. וכל מה שאנו שומעים עליו מקבל

חיות וממשות, בחוץ מבעבע העולם היהודי בפרץ

יצירה ועשייה, והנה פה מעבר לקיר יושב הגאון והוגה

בתורה, כותב פירושים ולומד גם מדעים כמתמטיקה,

דקדוק וגיאוגרפיה, כעזר ללימוד התורה.

אנו עוברים אזור הגטו הקטן. הרחובות צרים. גשרים

תומכים בין הבתים. אשה עוברת עם כלבה, מטיילת

לאיטה. במקום זה צופפו יהודים בגטו וילנה. במקום

זה החל חורבנה של הקהילה המפוארת. ועל כך

בכתבה הבאה.

לתגובות, הערות ושאלות: דבורה מן, מנהלת 'בעקבות

קהילות ישראל' mdvora@013.net

בקרו בגוגל: wjcc בעקבות קהילות ישראל

